

Itämeren alue sotilasstrategisesti tarkasteltuna

Torsti Sirén

Itämeren alue ei ole poliittis-sotilaallisista jännitteistä vapaa vakaan rauhan alue. Sotilasstrategisesti tarkasteltuna Itämeren alueen valtioiden uhkakuvapolitiikassa etusijalle on noussut Venäjän arvaamattomuus. Venäjän presidentti Vladimir Putin ilmoitti jo vuonna 2005 Neuvostoliiton romahtamisen olleen vuosisadan suurin geopoliittinen katastrofi. Tästä ei osattu tai uskallettu vetää johtopäätöstä, jonka mukaan Venäjä pyrki palauttamaan Neuvostoliiton menetetyn arvovalan – jos ei aivan aluepalautuksin, niin kuitenkin poliittisesti ja taloudellisesti. Viimeistään Ukrainaan kuuluvan Krimin liittäminen Venäjään maaliskuussa 2014 teki selväksi, että Venäjän

tavoittelema strateginen loppuasetelma on ainakin osittain palauttaa Neuvostoliiton kaltainen sotilaallinen, poliittinen ja taloudellinen vaikutusvalta Euroopassa.

Venäjää lukuun ottamatta kaikki Itämeren alueen valtiot kuuluvat joko Euroopan unioniin, Natoon tai molempiin. Itämeren alueen valtioiden (muiden kuin Venäjän) tavoittelema kokonaisstrateginen loppuasetelma on palauttaa alue vakaaksi rauhan, yhteistyövaraisuuden ja avoimen vuorovaikutuksen alueeksi. Itämeren alueen valtioiden noudattama politiikka loppuasetelmaan pääsemiseksi hajautuu kahteen päälinjaan, pienvaltiorealistiseen ja liberalistiseen. Pienvaltiorealistisessa näkökulmassa hyväksytään se, että sellaisella alueellisella suurvallalla kuin Venäjä olisi olemassa legitiimejä strategisia intressejä muiden valtioiden alueeseen tai noudattamaan politiikkaan. Liberalistinen näkökulma puolestaan korostaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä tasa-arvoisten valtiotoimijoiden kesken. Sotilasstrategisessä tarkastelussa mainitut päälinjat kulminoituvat viime kädessä kysymykseen sotilaallisesta liittoutumisesta.

Itämeren alueen valtioista Suomi ja Ruotsi ovat perinteisesti korostaneet pienvaltiorealistista sotilasstrategiaa. Tällöin ajatellaan, että sotilaallinen pidäke Venäjää vastaan tulee rakentaa itsenäisesti, koska sotilaallinen liittoutuminen ärsyttäisi Venäjää. Tämä kuitenkin tarkoittaa juuri sitä, että Venäjälle on ikään kuin annettu legitiimi oikeus vaikuttaa Suomen ja Ruotsin turvallisuusratkaisuihin.

Baltian maat, Tanska ja Itämeren ulkopuolelta Norja ovat Nato-jäsenyyttä korostavassa sotilasstrategiassaan päätyneet liberalistiselle linjalle. Kyseiset valtiot korostavat sopimusjärjestön

yhteistä arvopohjaa demokraattisten valtioiden yhteenliittymänä ja poliittis-sotilaallisena pidäkkeenä Venäjän arvaamattomuuden edessä – Venäjälle ei ole annettu oikeutta vaikuttaa maiden turvallisuusratkaisuihin.

Pienvaltiorealistinen sotilasstrategia on Suomen ja Ruotsin kannalta toimiva ratkaisu niin kauan kuin maat pystyvät ylläpitämään riittävää ja itsenäistä puolustuskykyä, joka tarjoaa uskottavan pidäkkeen Venäjälle. Puolustuksen uskottavuutta ei siis mitata omissa silmissämme, vaan tässä tapauksessa Venäjän. Uskottavan sotilaallisen pidäkkeen ylläpitäminen itsenäisesti on modernin sotavarustuksen jatkuvasti kallistuessa ja yhteiskuntien talouden heikentymisen takia käymässä liian kalliiksi kestäväksi linjana.

Venäjän houkutteleva yhteistyövaraiseen ja muihin Itämeren alueen valtiotoimijoihin tasa-arvoisesti suhtautuvaan politiikkaan ei ole mahdollista, jos Venäjälle annetaan legitiimi oikeus rajoittaa alueen valtioiden politiikkaa ja turvallisuusratkaisuja. Sotilasstrategisessa tarkastelussa tämä tarkoittaa sitä, että ainoa uskottava pidäke Venäjän arvaamattomuuden edessä muodostuu pienvaltiorealistisen ja liberalistisen sotilasstrategian yhdistelmän kautta. Jokaisen alueen valtion tulisi siis rakentaa riittävä kansallinen puolustuspäike sekä kuulua samalla Natoon, demokraattisten valtioiden sopimusjärjestöön. Puolustuksellisen pidäkkeen riittävyys määritetään ja resurssoidaan pääasiassa kansallisissa poliittisissä prosesseissa (pienvaltiorealistinen sotilasstrategia), mutta pidäkkeen uskottavuutta olisi mahdollista lisätä ja saada resurssisäästöjä Naton jäsenvaltiona (liberalistinen sotilasstrategia).

Kirjoituksessa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajan omia eivätkä edusta kirjoittajan työnantajan kantaa.

Torsti Sirén,
Everstiluutnantti,
Valtiotieteiden tohtori,
Strategian laitoksen johtaja,
Strategisen kommunikaation dosentti,
Maanpuolustuskorkeakoulu

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).